

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εμπορικοί εταίροι της

Τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ έχει απομακρυνθεί από την παραγωγή προϊόντων υψηλής εργατικής έντασης και χαμηλής αξίας, για να ειδικευθεί σε εμπορεύματα μεγαλύτερης αξίας, με εμπορικό σήμα. Δεδομένης της ανοικτής της οικονομίας, το εμπόριο έχει ζωτική σημασία. Προκειμένου να υπερκεραστούν οι φραγμοί στο εμπόριο και να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις της, η Ένωση διαπραγματεύεται ορισμένες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ). Η ΕΕ είναι επίσης ιδρυτικό μέλος και βασικός παράγοντας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

Νομική βάση

Το άρθρο 207 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) ορίζει την κοινή εμπορική πολιτική ως αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η κεντρική θέση της ΕΕ

Η ΕΕ, η Κίνα και οι ΗΠΑ είναι οι [μεγαλύτερες οικονομίες](#) στον κόσμο, με την ΕΕ και την Κίνα να αντιπροσωπεύουν η κάθε μία περίπου το 17 % του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) το 2022 και το ποσοστό αυτό για τις ΗΠΑ να ανέρχεται περίπου στο 25 %. Χάρη στο μέγεθος του ΑΕγχΠ της, ύψους περίπου 16,6 τρισεκατομμυρίων EUR, και στον ανοικτό χαρακτήρα της αγοράς της, η ΕΕ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση του παγκόσμιου συστήματος εμπορικών συναλλαγών, μεταξύ άλλων, υποστηρίζοντας τον ΠΟΕ. Η ανοικτή οικονομία επέφερε σημαντικά πλεονεκτήματα για την ΕΕ, δεδομένου ότι περισσότερες από 30 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης στην ΕΕ εξαρτώνται από το εξωτερικό εμπόριο και η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να σημειωθεί κυρίως εκτός Ευρώπης. Νέοι οικονομικοί παράγοντες και τεχνολογικά επιτεύγματα, ιδίως η ψηφιοποίηση, έχουν αλλάξει τη δομή και τα πρότυπα του διεθνούς εμπορίου. Η σημερινή παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζεται από έντονη ενσωμάτωση, και οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού έχουν αντικαταστήσει σε μεγάλο βαθμό το παραδοσιακό εμπόριο τελικών προϊόντων.

Μολονότι η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2009 είχε αρνητικό αντίκτυπο στις οικονομικές επιδόσεις της ΕΕ, η ΕΕ κατόρθωσε να διατηρήσει μια σχετικά ισχυρή θέση στις εμπορευματικές συναλλαγές, ενισχύοντας παράλληλα τον ηγετικό της ρόλο στις εμπορικές συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών. Η πανδημία COVID-19 επιβράδυνε την οικονομική ανάπτυξη και το εμπόριο σε παγκόσμιο επίπεδο και πυροδότησε συζητήσεις σχετικά με τη μετεγκατάσταση βιομηχανιών πίσω στην

Ευρώπη (που αναφέρεται ως «επανεγκατάσταση»). Η επανεγκατάσταση είναι πιθανό να εφαρμοστεί επιλεκτικά σε κρίσιμους τομείς, ενώ οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού αντιμετωπίζουν έναν βαθμό κατακερματισμού λόγω των ολοένα και πιο χωριστών παρόχων αγαθών και υπηρεσιών, γεγονός που σε ορισμένες περιπτώσεις τις καθιστά ακόμη πιο χρονοβόρες.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το διεθνές εμπόριο αποτέλεσε έναν από τους πρώτους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη συμφώνησαν να μοιραστούν την κυριαρχία τους. Ανέθεσαν, ως εκ τούτου, στην Επιτροπή τον χειρισμό των εμπορικών θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαπραγμάτευσης διεθνών εμπορικών συμφωνιών εξ ονόματός τους. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ, ενεργώντας ως ενιαία οντότητα, διαπραγματεύεται, εξ ονόματος όλων των κρατών μελών της, τόσο διμερείς όσο και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματά της στο σύστημα επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, η ΕΕ έχει επιδείξει την ικανότητά της να υπερασπίζεται τα συμφέροντά της σε διεθνείς εμπορικές διαφορές. Η ΕΕ αξιοποιεί επίσης τα διεθνή εμπορικά εργαλεία για την προώθηση των αξιών και πολιτικών της και επιχειρεί να επεκτείνει τις κανονιστικές της πρακτικές στον υπόλοιπο κόσμο. Κατά παράδοση, η ΕΕ υποστηρίζει ένα ανοικτό και δίκαιο διεθνές σύστημα εμπορικών συναλλαγών.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αναβάθμισε τον ρόλο του Κοινοβουλίου, ανάγοντάς το σε συννομοθέτη όσον αφορά θέματα που άπτονται του εμπορίου και των επενδύσεων, σε ισότιμη βάση με το Συμβούλιο. Επιπλέον, η Συνθήκη ανέθεσε πιο ενεργό ρόλο στο Κοινοβούλιο σε θέματα διαπραγμάτευσης και κύρωσης διεθνών εμπορικών συμφωνιών, δεδομένου ότι η συγκατάθεσή του είναι πλέον υποχρεωτική. Ωστόσο, ορισμένα στοιχεία της εμπορικής πολιτικής συνεχίζουν να αποτελούν αρμοδιότητα των κρατών μελών. Στις 16 Μαΐου 2017, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εξέδωσε γνώμη, με την οποία αποσαφήνισε την κατανομή μεταξύ των εθνικών και των ενωσιακών αρμοδιοτήτων.

Εμπορική πολιτική και προσανατολισμός

Όταν οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ σχετικά με το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα περιήλθαν σε τέλμα κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, η ΕΕ χρειάστηκε να βρει εναλλακτικούς τρόπους για να εξασφαλίσει καλύτερη πρόσβαση στις αγορές χωρών εκτός ΕΕ. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ξεκίνησε μια νέα γενιά σφαιρικών ΣΕΣ που υπερβαίνουν τις δασμολογικές ελαφρύνσεις και το εμπόριο προϊόντων. Η πρώτη ΣΕΣ «νέας γενιάς» συνήφθη με τη Νότια Κορέα και μετά την κύρωσή της από το Κοινοβούλιο τέθηκε επίσημα σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2015. Η πολυμερής εμπορική συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και του Περού, της Κολομβίας και, αργότερα, του Εκουαδόρ (από το 2016), που εφαρμόζεται από το 2013, η συμφωνία σύνδεσης με τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής, της οποίας ο εμπορικός πυλώνας της οποίας εφαρμόζεται προσωρινά από το 2013 (με την Ονδούρα, τη Νικαράγουα, τον Παναμά, την Κόστα Ρίκα, το Ελ Σαλβαδόρ και τη Γουατεμάλα), η Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Καναδά (CETA), η οποία εφαρμόζεται προσωρινά από τον Σεπτέμβριο του 2017, η ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και της Σιγκαπούρης, που ισχύει από το

τέλος του 2019, και η ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και του Βιετνάμ, σε ισχύ από τα μέσα του 2020, μαρτυρούν όλες τη νέα αυτή πολιτική. Μια συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης με την Ιαπωνία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2019.

Δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ για τη διατλαντική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων (TTIP) αναστάλησαν το 2016, η ΕΕ επικεντρώθηκε σε συμφωνίες με τις ΗΠΑ σε συγκεκριμένους τομείς, όπως οι δασμοί για τα βιομηχανικά προϊόντα ή η αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Οι διαπραγματεύσεις για μια εμπορική συμφωνία με τα ιδρυτικά μέλη της Mercosur ολοκληρώθηκαν το 2019 και το σχέδιο συμφωνίας αναμένεται να επικυρωθεί. Το σχέδιο συμφωνίας για μια συνολική και φιλόδοξη εμπορική συμφωνία με τη Νέα Ζηλανδία υπεγράφη από το Συμβούλιο στις 9 Ιουλίου 2023 και αναμένεται να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς επικύρωση. Η ΕΕ έχει επίσης αρχίσει διαπραγματεύσεις για σύναψη ΣΕΣ με την Ινδονησία, την Τυνησία, τις Φιλιππίνες και την Αυστραλία. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν εκ νέου με την Ινδία το 2021 και με την Ταϊλάνδη το 2023, ενώ οι διαπραγματεύσεις με τη Μαλαισία θα ξαναρχίσουν μόλις οι συνθήκες είναι ευνοϊκές.

Η στρατηγική «Εμπόριο για όλους» του 2015 αποσκοπούσε σε μια εμπορική πολιτική της ΕΕ που συνδυάζει την προώθηση της ανάπτυξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και των επενδύσεων με την επιδίωξη δίκαιου εμπορίου από την άποψη του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος. Ζητούσε επίσης να αναζωογονηθεί και να μεταρρυθμιστεί ο ΠΟΕ. Τον Φεβρουάριο του 2021, η Επιτροπή παρουσίασε την «Επανεξέταση της εμπορικής πολιτικής» (TPR), με τίτλο [«Μια ανοικτή, βιώσιμη και δυναμική εμπορική πολιτική»](#), η οποία αποσκοπεί στον καθορισμό της πορείας της εμπορικής πολιτικής έως το 2030. Η TPR διαδέχεται τη στρατηγική «Εμπόριο για όλους» του 2015 και αντικατοπτρίζει τις γεωπολιτικές αλλαγές που έχουν επέλθει έκτοτε, εισάγοντας όρους όπως ο «δυναμισμός» και η «ανθεκτικότητα» στο εμπορικό λεξιλόγιο, πέραν των γνωστών εννοιών της «δικαιοσύνης» και της «βιωσιμότητας». Στόχος της είναι να καταστήσει την εμπορική πολιτική ικανή να ανταποκριθεί στις τρέχουσες προκλήσεις και να διευκολύνει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση μέσω της «ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας».

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της ΕΕ

Η Ευρώπη είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας μεταποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών παγκοσμίως. Το 2022, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ο πρώτος προορισμός των εμπορευμάτων της ΕΕ με μερίδιο 20 % των συνολικών εξαγωγών, ακολουθούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο (13 %) στη δεύτερη θέση, υπερβαίνοντας την Κίνα, η οποία αντιπροσωπεύει το 9 % των συνολικών εξαγωγών της ΕΕ. [Άλλοι σημαντικοί εμπορικοί εταίροι για εμπορεύματα](#) το 2022, κατά φθίνουσα σειρά, ήταν η Ελβετία (7 %), η Τουρκία (4 %), η Ιαπωνία και η Νορβηγία (3 % η κάθε μία), η Νότια Κορέα (2,5 %), η Ρωσία και το Μεξικό.

Όσον αφορά τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών το 2021, [οι ΗΠΑ είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος της ΕΕ](#), ακολουθούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελβετία.

Το 2020 και το 2021 η πανδημία COVID-19 μείωσε σημαντικά τις διεθνείς εμπορευματικές συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των εμπορευματικών συναλλαγών της ΕΕ με τους κύριους εμπορικούς εταίρους της. Ο αδικαιολόγητος

και απρόκλητος πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει επηρεάσει τις αγορές ενέργειας και τροφίμων. [Οι χώρες της ΕΕ συντονίζουν στενά τις δράσεις](#) για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών και της έλλειψης προμηθειών.

Επενδύσεις

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής στον κόσμο και σημαντικός αποδέκτης άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) από άλλες χώρες. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009 επεκτάθηκαν περαιτέρω οι αποκλειστικές αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα των διεθνών εμπορικών θεμάτων, οι οποίες τώρα καλύπτουν και τις ΑΞΕ. Για να διευκρινιστεί το ακριβές φάσμα των αρμοδιοτήτων της σχετικά με τις επενδύσεις, η Επιτροπή ζήτησε από το ΔΕΕ να γνωμοδοτήσει σχετικά με την ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και της Σιγκαπούρης. Η γνώμη του ΔΕΕ του 2017 επιβεβαίωσε ότι οι περισσότερες πτυχές των ΑΞΕ εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΕΕ, με ορισμένες εξαιρέσεις, ειδικότερα όσον αφορά την επίλυση διαφορών. [1]

Μερίδιο των παγκόσμιων ΑΞΕ το 2021 (σε δισ. USD και% του συνόλου)

	Εισερχόμενο απόθεμα	Εξερχόμενο απόθεμα
Κόσμος σε δισ. δολάρια ΗΠΑ	47 079.311 (100%)	42 667.167 (100%)
ΕΕ	12 098.672(25.7%)	13 993.717(32.8%)
Ηνωμένες Πολιτείες	13 056.382 (27.73%)	9 765.936 (22.9%)
Κίνα	3 633.317 (7.72%)	2 785.15 (6.5%)
Καναδάς	1 442.334 (3.06%)	2 155.634 (5.05%)
Ιαπωνία	241.125 (0.5%)	1 935.653 (4.5%)
Ηνωμένο Βασίλειο	2 689.966(5.2%)	2 376.902(5.6%)

Πηγή: Εκτιμήσεις της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικών Πολιτικών της Ένωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με βάση στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/Eurostat

Η ΕΕ ολοκλήρωσε κατ' αρχήν τις διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία για τις επενδύσεις (CAI) με την Κίνα τον Δεκέμβριο του 2020, η οποία αναμένεται να κυρωθεί. Οι συμφωνίες προστασίας των επενδύσεων με τη Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ κυρώθηκαν το 2019 και το 2020 αντίστοιχα. Η ΕΕ έχει επίσης ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για επενδύσεις με τη Μιανμάρ και θα εξετάσει το ενδεχόμενο της έναρξης παρόμοιων διαπραγματεύσεων με την Ταϊβάν και το Χονγκ Κονγκ. Το ενδεχόμενο διαπραγματεύσεων με το Ιράν θα εξεταστεί έπειτα από την προσχώρηση της χώρας αυτής στον ΠΟΕ. Τον Δεκέμβριο του 2020, η ΕΕ συνήψε επίσης συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας (ΤCA) με το Ηνωμένο Βασίλειο, για την οποία το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του τον Μάιο του 2021. Η συμφωνία ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου προβλέπει μηδενικούς δασμούς στις εμπορευματικές συναλλαγές και καλύπτει επίσης τις επενδύσεις και αρκετούς άλλους τομείς πολιτικής.

[1]UNCTAD, [World Investment Report \(Έκθεση παγκόσμιων επενδύσεων\)](#), 2013. Τα εξερχόμενα και εισερχόμενα αποθέματα εκφρασμένα σε εκατ. δολάρια ΗΠΑ, που μεταβλήθηκαν σε αυτόν τον πίνακα σε δισ. δολάρια ΗΠΑ και οι μετοχές υπολογίστηκαν ως εξής: (αξία χώρας/παγκόσμια αξία) 100

[Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση στην Ευρώπη.](#)

Wolfgang Iglar
10/2023

